Scurt istoric al iluminatului festiv în Cluj-Napoca

Daniel DRANCA

Inspector de specialitate, Primăria Municipiului Cluj-Napoca
Specialized Inspector, Cluj-Napoca City Hall
Personal e-mail: daniel.dranca@gmail.com

A Short History of Festive Illumination in Cluj-Napoca

This succinct article presents from a predominantly technical perspective, the evolution of the service responsible of fixing the outdoor lighting fixtures for special events, within the city of Cluj-Napoca. Our research starts from the year 1992, the first in which electric illumination has been used for celebrating various events with relevance for local community. We will focus on the evolution of light sources used in the supply system and in general of the organization of the service. We'll observe the operative difficulties by using traditional incandescent lamps, the local administration approaches concerning the role of the festive lighting, and finally the opportunities and progress brought by the use of LED technology. The article emphasizes the radical transformation of the organization and of the impact of winter holiday lighting during the past two decades, a topic, which is very representative, by its large-scale, of the evolution itself it brought to the local community in Cluj-Napoca.

Keywords: Cluj-Napoca city, festive outdoor lighting, special municipal service, technical problems, incandescent lamps, LEDs, local community appreciation

Iluminatul festiv în Cluj-Napoca a devenit o componentă de politici publice începând cu sezonul 1992-1993, odată cu primul mandat al administrației Gheorghe Funar, iar prima stradă pe care s-au montat elemente decorative a fost Bulevardul Eroilor, urmată de Napoca, Piața Unirii și Piața Avram Iancu. Sistemul de iluminat festiv era compus de fapt dintr-o lampă incandescentă de 25 de W și o dulie E27, montate la fiecare 40-50 de cm și legate fiecare direct pe conductorii care deserveau sistemul de iluminat public. Consumul foarte ridicat de energie depășea cu mult capacitatea instalației existente, astfel încât au fost necesare lucrări de suplimentare a puterii la nivelul punctelor zonale de aprindere a sistemului de iluminat public, după ce într-o primă etapă echilibrarea fazelor se realiza *ad-hoc* printr-un spor de putere obținut din instalațiile celor mai apropiate străzi care erau alimentate dintr-un alt punct de aprindere.

Instalația de iluminat festiv era pusă în funcțiune în general cu ocazia sărbătorilor de iarnă și a celor pascale dar și pentru celebrarea unor evenimente istorice. Au existat însă destule situații în care s-a dispus punerea în funcțiune a instalației în mod spontan cu ocazia unor evenimente de o importanță locală, cum ar fi victorii ale echipei de fotbal Universitatea Cluj. De fapt, utilizarea instalației în mod discreționar și montarea de lămpi vopsite în mod invariabil în roșu, galben și albastru au permis asocierea iluminatului festiv cu strategia administrației Gheorghe Funar de naționalizare a spațiul public prin redecorare[1], desfășurată într-un tentă evident și necontenit antimaghiară[2].

Ar mai fi interesant de subliniat și faptul că

Cluj-Napoca noaptea. Sursă foto: http://thecityofgreenbuildings.asfic.ro/wp-content/files/2014/03/romania-cluj-napoca-night-view-b.jpg

în această perioadă se decorau și holurile sediului Primăriei din Calea Moților iar elementele folosite în interiorul instituției și pe străzile orașului erau practic identice.

După câteva sezoane marcate de gradul ridicat de vulnerabilitate a instalației la condițiile meteorologice s-a trecut la utilizarea de ghirlande luminoase cu globuri tricolore echipate cu lămpi incandescente de 15 W montate pe dulie E 14. Acestea erau conectate pe tronsoane în puncte de conexiune special amenajate pentru sistemul de iluminat festiv, prevăzute de această dată și cu sisteme de protecție, cu efecte semnificative atât în reducerea defecțiunilor cât și în simplificarea operațiunilor de conectare și deconectare a sistemului. Astfel s-a creat posibilitatea extinderii numărului de obiective iluminate și de asemenea a devenit posibilă ornamentarea unor brazi naturali din piețele centrale și mai târziu din centrele de cartier. Tot în a doua parte a anilor '90 s-au montat și primele figurine pe stâlpi, construite din furtun luminos, și primele elemente decorative transversale, echipate cu lămpi cu incandescență. După anul 2000 a continuat suplimentarea obiectivelor iluminate și în același timp s-a diversificat și tipul instalațiilor utilizate, fiind montate și primele sisteme cu instalație dinamică. Cel mai reprezentativ este sistemul de iluminat dinamic montat pe podul Calvaria, revendicat la inaugurare drept primul sistem din țară cu control prin telecomandă. Acesta era acționat printr-un dispozitiv de comandă care permitea programarea jocului de lumini în câteva combinații diferite.

Serviciul de iluminat festiv a fost inițial prestat de către operatorul local de distribuție și furnizare a energiei electrice, iar după crearea cadrului legislativ al achizițiilor publice se organizau proceduri în fiecare an (de multe ori finalizate în ultimul moment), în cadrul cărora se achiziționau produse și servicii de montare/demontare și mentenanță. Însă odată cu diversificarea elementelor montate și suplimentarea locațiilor s-a conturat și necesitatea delegării serviciului pe o perioadă mai îndelungată unui operator care să își asume toate operațiunile necesare pe durata unui sezon.

Astfel, începând cu anul 2007 serviciul public de iluminat festiv a fost prestat în baza unui contract

de concesiune. Materialele utilizate erau puse la dispoziție de prestator, cu condiția ca în fiecare an cel puțin 50% dintre elementele să fie noi, care avea și obligația de a le păstra în extrasezon, monta, demonta și după caz remedia. Ca și noutate, Primăria nu a mai fost nevoită începând cu acest contract să organizeze anual proceduri de achiziție publică și a fost scutită în același timp de depozitarea elementelor în spații amenajate sau de verificarea și remedierea lor înainte de montare. De la această situație au făcut în continuare excepție elementele decorative achiziționate înainte de 2007, acestea fiind pe durata extrasezonului păstrate în custodie tot de concesionar, care se ocupa în același timp și de remedierea, montarea și demontarea acestora.

Tot începând cu acest contract Primăria Cluj-Napoca a impus obligația utilizării în procent de cel puțin 70% a elementelor echipate cu surse LED, iar începând cu anul 2009 întreaga instalație proprietate a concesionarului a utilizat doar sursele LED. În acest an pentru ornarea unui număr de 52 de străzi și obiective s-au utilizat un număr de 795.510 surse LED, cu o putere instalată totală de aproximativ 500 kW.

Obiectivul principal al Primăriei a fost decorarea unui număr cât mai mare de artere și obiective, din toate cartierele orașului, dar cu accent pe zonele centrale. Numărul obiectivelor iluminate a crescut constant în această perioadă, de la 36 de locații în 2007 la 65 în 2013, în condițiile în care în sezoanele de după declanșarea crizei economice Primăria a impus valoarea lucrărilor din sezonul 2008-2009 ca și plafon maxim de cheltuieli. În acest context au însemnat foarte mult și sponsorizările oferite de agenți economici locali, acestea variind de la amenajarea unor brazi în diferite puncte de interes din cartiere la amenajarea completă a Pieței Unirii, Mihai Viteazu sau Avram Iancu. Numărul companiilor care s-au implicat în decorarea orașului au variat de la 20 la 25, în funcție și de condițiile economice generale, fiind de menționat și faptul că după criza economică companiile au montat în general aceleași elemente din anii precedenți, cu remedierile de rigoare.

Acesta este și motivul pentru care în ultimii ani acestea au făcut excepție de la regula generală de folosire a unei anumite culori sau combinație de culori ca și motiv al fiecărui sezon. Culoarea sau combinația de culori era decisă de Primărie, pe baza unor propuneri realizate de executant, care avea obligația să elaboreze variante de ornamentare până la 20 septembrie al fiecărui an. În destule situații aceste propuneri erau însoțite de mostre de produse.

Lucrările de montare se desfășurau în general pe tot parcursul lunii noiembrie, cu o verificare generală a instalației cu două – trei zile înainte de termenul limită impus de Primărie. De regulă inaugurarea instalației avea loc de 1 Decembrie, ziua Națională a României, și era menținută în funcțiune până la 8 ianuarie, cu mențiunea că în zona centrală (Piața Unirii, Bulevardul Eroilor și Piața Avram Iancu) era repusă în funcțiune pe 24 Ianuarie, cu ocazia sărbătoririi Unirii Principatelor Române. Inaugurarea era realizată în general de Primarul Municipiului care aprindea într-un cadru festiv de la un buton de comandă bradul din Piața Unirii, în timp ce restul instalației era cuplată de către echipele executantului în mod simultan prin conectarea siguranțelor din punctele de aprindere.

Pentru alimentare instalației se monta de regulă un conductor torsadat care prelua, în special pe zona centrală, un număr cât mai mare de străzi și obiective, conectat la același sistem de alimentare care deservea și serviciul de iluminat stradal. În cartiere, în general, obiectivele se conectau direct la sistemul de iluminat stradal în special dacă era vorba de instalații mai restrânse (brazi din centrele de cartier, sedii de primării de cartier, etc.). Pentru menținerea în stare de funcționare se efectuau verificări periodice de către echipe mixte Primărie-executant iar defectele erau remediate de regulă pe loc, în funcție bineînțeles și de natura acestora, de către o echipa ce asigura mentenanța pe toată perioada de montare.

În prezent serviciul de iluminat festiv este organizat într-o manieră similară, pe baza unui acord-cadru încheiat pe patru ani, care a preluat multe aspecte din modul de organizare și operare al contractului precedent. Ca și element de noutate, acest contract a încercat să prevină un dezavantaj al contractelor încheiate pe perioade mai îndelungate care, în forme foarte rigide, nu pot ține pasul cu progresul unei tehnologii LED care lasă designerilor de iluminat din ce in ce mai puține limite. Astfel s-a încercat formularea unor condiții tehnice mai flexibile care să permită montarea de elemente decorative produse ulterior elaborării contractului, într-un demers de întâmpinare a unor cerințe și așteptări din ce în ce mai variate din partea cetățenilor.

Note:

1. Rogers Brubaker, Margit Feischmidt, Jon Fox, Liana Grancea, *Politica naționalistă și etnicitate cotidiană într-un oraș transilvănean*, Cluj-Napoca, Editura Institutului pentru studierea Problemelor Minorităților Naționale, Editura Kriterion, 2010, p. 152
2. Ibidem, p. 147

Bibliography:

Brubaker, Rogers; Feischmidt, Margit; Fox, Jon; Grancea, Liana, *Politica naționalistă și etnicitate cotidiană într-un oraș transilvănean (Nationalist Politics and Everyday Ethnicity in a Transylvanian Town),* Editura Institutului pentru studierea Problemelor Minorităților Naționale: Kriterion, 2010